

Kulak Burun Boğaz Uzmanlık Eğitim Programları Standartizasyonu; Öğrenciler ve Eğiticiler Konuşuyor

Standardization of The Otolaryngology Residency's Education Programs: Trainees and Trainers Speak

Prof. Dr. Cüneyt Orhan Kara¹, Uzm. Dr. Mustafa Daloğlu²

¹Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi KBB Abd, Denizli

²Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Abd, Antalya

ÖZET:

Bu yazıda 39. Türk Ulusal Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Kongresini de düzenlenmiş olan “KBB Asistan Eğitiminde Standardizasyon” başlıklı paneldeki konuşmalar özetlenmiştir. KBB Uzmanlık eğitimindeki öğrencilerin ve eğiticilerin gözünden sorunlar ve olası çözüm önerileri dile getirilmiştir.

Summary:

This paper summarizing the opinions and suggestions from the panel discussion about “Standardization of The Otolaryngology Residency Programs” at “The 39. National Otorhinolaryngology and Head and Neck Surgery Congress”. Problems in otolaryngology residency programs and possible solution suggestions were expressed by residents and trainers.

Gönderme Tarihi / Submitted :24.01.2018

Kabul Tarihi / Accepted : 14.04.2018

GİRİŞ

39. Türk Ulusal Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Kongresini de geride bıraktık. Bu kongrede geçen yıllardan farklı olarak “KBB Asistan Eğitiminde Standardizasyon” konulu panel düzenlendi. Panelin amacı uzmanlık öğrencileri ve eğiticilerin bir araya gelip, KBB uzmanlık eğitiminin standardizasyonu ile ilgili sorunların, isteklerin ve yapılan veya yapılacakların bir arada tartışılmasıydı. Katılımcılar kongre organizasyon komitesi tarafından davet edilmişlerdi. Panelde Kulak Burun Boğaz Baş ve Boyun Cerrahisi (KBBBBC) Yeterlik Kurul Eğitim Komisyonu başkanı Prof. Dr. Cüneyt Orhan Kara moderatörlüğünde, farklı kıdemlerden iki uzmanlık öğrencisini temsilen Dr. Okan Övünç ve Dr. Cömert Şen, genç uzman hekimleri temsilen Uzm. Dr. Necati Enver, KBBBBC Derneğinden Prof. Dr. Tarık Babür Küçük, KBB Yeterlik Kurul Başkanı Prof. Dr. Erol Keleş ve KBB Yeterlik Kurul Sınav komitesi başkanı Prof. Dr. Mustafa Cenk Ecevit

konuşmacı olarak görev aldılar. Eğiticiler kendi görev aldıkları kurullardaki çalışmalarından bahsederken, Enver yeni bir uzman olarak kendi deneyimlerini paylaştı. Övünç ve Şen ise tüm uzmanlık öğrencilerini temsil edebilmek için, Türkiye genelinde uzmanlık öğrencileriyle konuyla ilgili iletişim kurup aldıkları bilgileri paylaştılar.

Hizmet Eğitim Dengesi

Öğrenciler tartışmaya eğitim kliniklerindeki eğitim ve hizmet olanaklarından bahsederek başladılar. Öncelikle eğitim etkinliklerinin düzensiz veya eksik olarak yapıldığından yakınan pek çok eğitim kliniği bulunduğu ve uzmanlık öğrencilerinin rutin sağlık hizmeti yükü altında ezilerek eğitim süreçlerinin aksadığı ifade edildi. Eğitim için her klinikte en azından haftada yarım gün ayrılması istendi. Poliklinik hasta sayılarının sınırlanması ve hasta dosyası ile ilgili bürokratik kırtasiye işlemlerinin kısaltılması veya kolaylaştırılması hatta kendi alanında yetkin tıbbi sekreterler ile desteklenmesi önerildi. Polikliniklerde uzmanlık öğrencilerine danışmanlık yapacak sürekli bir eğitici bulunması istendi. Hizmet yükü yanında, uzmanlık öğrencilerinin kliniklere yetersiz sayıda ve belli bir düzen gözetmeksizin atanmasının da kıdemler arası farkların açılmasıyla eğitimi bozduğu belirtildi. Eğiticilerin eğitimi konusunda gerek uzmanlık öğrencileri, gerekse eğiticilerin ortak düşüncesi, eğiticilerin standardizasyonu için eğiticilerin mutlaka eğitim almaları gerekliliği idi. Eğitim süreçlerinin mutlaka denetlenmesi gerektiği ve yurt dışında olduğu gibi hem uzmanlık öğrencisi hem de eğiticilerin Tıpta Uzmanlar Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi (TUKMOS) gibi bir yapıya düzenli geri bildirim vermesinin önemi vurgulandı.

Eğitim Olanakları

Tüm öğrenciler için kadavra üzerinde çalışma imkanı sağlanması hatta uzman olabilmek için de bir minimum sayı olması istendi. Benzeri istek Zayim ve ark. hazırladığı raporda da öğrenciler tarafından dile getirilmişti (1). KBBBBC Derneği adına konuşan Küçük ise Ankara'da kadavra üzerinde sürekli eğitim verilebilecek ve eğitim amaçlı çevrim içi yayın yapılabilecek bir merkez yapımına başlandığı müjdesini verdi. Gerçek hastalarla çalışmaya başlamadan önce, cerrahi becerilerin güvenli laboratuvar ortamında kazanılması için kurulan merkezler ülkemizde de giderek artmaktadır. Ayrıca KBBBBC Derneğinin uzmanlık öğrencileri için çekirdek müfredat ile uyumlu bir temel başvuru kitabı hazırlandığı duyuruldu.

Ölçme Değerlendirme

Ölçme değerlendirme konusunda ise uzmanlık öğrenci karnelerinin ülke genelinde aynı şekilde doldurulmadığına vurgu yapıldı. Karnelerin çevrimiçi daha kolay kullanılabilmesi ve uzmanlık öğrencilerinin kendi gelişimlerini daha rahat izleyebilecekleri E-karne kullanımının yaygınlaşması gerektiği belirtildi. KBB uzmanlık eğitiminde karne çalışmaları 2005 yılında başlamıştır. Takip eden yıllarda her uzmanlık öğrencisi tarafından doldurulan kitapçık formatında standart karne haline getirilmiştir (2). O yıllarda bu karne fikri ve formatı heyecanla karşılanmıştır. Ancak alan yazında o yıllarda karne kullanımına ait bir araştırmaya rastlanmamıştır. Tıpta Uzmanlık Kurulunun yeni çekirdek programı oluşturmasıyla ve KBB Uzmanlık Öğrenci Karnesi Yeterlik Kurulu eğitim komisyonunun yoğun emek gerektiren çalışmasıyla, karneler yeni programa uygun hale getirilmiştir ve 2016 yılında kullanıma sunulmuştur (3). Ancak uzmanlık öğrenci karnesi halen çevrim

içi formata dönüştürülemedi. Teknolojik gelişmenin bu kadar yaygın olduğu günümüzde, bu haliyle karne kullanımı ve karnedeki gelişmelerin izlenmesinin zor olacağı da aşikardır. Görülmektedir ki yeni nesil uzmanlık öğrencilerinin beklentisi de bu yöndedir. Bu konuda KBBBC derneği çalışmaları devam etmektedir.

Ülkemizdeki eğitim kliniklerinde TUKMOS çekirdek programında yılda en az iki kez yapılması önerilen sınavların çoğu eğitim kliniğinde düzenli olarak yapılmadığı belirtildi. Bu konuda elimizde sayısal veriler olmamakla birlikte, Uzmanlık eğitim programı değerlendirme odak gurup görüşme raporunda da hem eğitimciler, hem de uzmanlık öğrencileri tarafından düzenli yapılması gereken sınavların yapılmadığı belirtilmiştir (1). Paneldeki öğrenciler klinik içi sınavların düzenli olarak uygulanması yanı sıra; merkezi sınav yapılması durumunda uzmanlık eğitiminin standardizasyonuna olumlu katkı sağlanabileceği vurgulandı. Bu alanda Ortopedi Derneği'nin uygulamaları örnek gösterildi (4). Ulusal düzeyde yapılacak çevrim içi "gelişim sınavları", sadece tüm eğitim klinikleri için standart bir sınav fırsatı olmaktan öte, sonuçlarıyla öğrenciler ve klinikler için bir geri bildirim kaynağı olarak eğitimin standardizasyonunun sağlanmasına yardım edecektir.

Ölçme değerlendirme başlığında en önemli başlıklardan birisi de KBB Uzmanlık Yeterlik Sınavı'dır. Bu sınav 2007 yılından beri düzenli olarak yapılmaktadır. Yazılı ve uygulama olarak iki bölümden oluşan sınavın her aşaması sınav komisyonunun titiz çalışmaları ile yürütülmektedir (5). Ülkemizdeki diğer uzmanlık branşları için de sayılı ölçme değerlendirme örneklerindedir. Yeterlik kurulu sınav komisyonu başkanı tarafından bu sınavlarda öğrencilerin en düşük performansı özellikle

iletişim becerilerinin değerlendirildiği durakta gösterdikleri ve bu konuda yapılandırılmış bir eğitime ihtiyaç olduğu bildirildi. Görülmektedir ki TUKMOS çekirdek programdaki yeterliklerden olmasına rağmen cerrahi mesleki eğitimin yanında iletişim becerileri eğitimi göz ardı edilmektedir. Bu konuyla ilgili bölümlerin giderek artan yaygınlıkta KBB kitaplarında yer aldığı görülmektedir (6,7). İletişim becerileri gibi konularda sadece yazılı kaynaklar tek başına yeterli olmayacaktır. Cerrahi becerilerin geliştirildiği atölye çalışmaları benzeri eğitimler planlanmalıdır. Yeterlik sınavıyla ilgili öğrencilerin bir başka beklentisi de yeterlik sınavının uzmanlık sınavı sürecinde değerlendirilmesiydi. Böylelikle en azından uzmanlık sınavında da standardizasyon sağlanabileceği önerildi.

Temel Araştırma Eğitimi

Bilimsel araştırmalar konusunda alan yazındaki güncel dergi ve kitaplara uzmanlık öğrencilerinin her eğitim kliniğinden çevrimiçi ve ücretsiz ulaşma imkânı sağlanması ve ilgi duyan uzmanlık öğrencilerinin araştırmalara katılabilmesine imkân verilmesi istendi. Ortopedi ve Göğüs hastalıkları gibi diğer uzmanlık alanlarında örnekleri olan, asistanların istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim veren asistan okulu benzeri etkinlikler düzenlenmesi önerildi.

Sonuç:

Alan yazın incelendiğinde görülmektedir ki KBB alanında eğitime yönelik eylem araştırmaları çok az sayıdadır (1,8). Günümüzde uzmanlık alanındaki hızlı gelişmeler gibi eğitim alanında da gelişmeler olmaktadır. KBB eğitiminde yer alan paydaşların uzmanlık eğitimi konusunda daha çok araştırma yapmaları desteklenmelidir. Bu şekilde uzmanlık eğitim sürecini yönlendirecek veriler elde edilecek ve

eğitimde kalite artacaktır. Bu yazıda dokümanite edilmiş başlıklar da, bu araştırmalar için bir başlangıç noktası oluşturabilir.

Bu panel sonucunda dikkat çeken bir başka nokta da uzmanlık öğrencileri ile eğitimciler ve diğer paydaşlar arasındaki iletişim sorunu olmuştur. Bu iletişim eksikliği daha önce rapor edilmiştir (1). Dernek ve yeterli kurularında uzmanlık öğrencilerinin temsiliyeti bu soruna bir çözüml olabilir. Öğrenciler de derneğin tüm kurullarında uzmanlık öğrencileri ve genç uzmanların temsil edilmesini istediler. Diğer yandan bu kongrede bir ilk olarak başlayan, eğitim süreçleriyle ilgili uzmanlık öğrencilerinin istek ve önerilerini dile getirebildiği bu oturumlar uzmanlık öğrencileriyle iletişim için bir başlangıç oluşturabilir. Yazarlar olarak bu şeklideki eğitim konulu oturumların KBBBBC Ulusal kongrelerinde geleneksel hale getirilmesi öneririz. Bu vesileyle bir ilki gerçekteştiren 39. Türk Ulusal Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Kongresi başkanı Prof. Dr. Özgür Yiğit ve düzenleme kuruluna teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Zayim N, şenol Y, Kara CO. Uzmanlık eğitim programı değerlendirme odak gurup görüşme raporu. www.kbb.org.tr/TKBBBBCDDData/Uploads/files/Standardizasyon.docx
2. <http://docplayer.biz.tr/5103479-Turk-kulak-burun-bogaz.html>
3. <http://www.kbb.org.tr/tr/files/download/p1c475ap1atde12991tghl5fqoo4.pdf>
4. <http://totek.totbid.org.tr/Content.aspx?p=2095>
5. <http://www.kbbbyeterlik.org.tr/TKBBBBCYKData/Tanitim/sinav.htm>
6. Özdemir S, Kara CO. Kulak burun boğaz hastalıklarında hasta hekim iletişimi. Sayfa 3-12. Kulak Burun Boğaz Hastalıkları ve Baş Boyun Cerrahisi 2. Baskı Editör: Can Koç 2013

7. Bailey BJ, Johnson IT. Head and Neck Surgery-Otolaryngology 4th edition Lippincot Williams and Wilkinson vol2. 2006, s:1779-1793

8. Dokuzlar U, Miman MC, Denizöğlü İİ, Eğrilmez M. Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Uzmanlık Öğrencilerinin Eğitim Süreçlerine Bakışı Turk Arch Otorhinolaryngol 2015; 53: 100-107